

28 Şubat'ın Etkileri ve Fethullah Gülen Cemaati

Fatih Çayabatmaz

Fethullah Gülen hakkında 20 Ocak 2003 tarihinde Ankara DGM'de devletin anayasal düzenini yıkmak, yasadışı örgüt kurmak suçlamasıyla dava açıldı. Kendisiyle yapılan birçok söyleşide devlete olan bağlılığını, yaptığı ve yapacağı hizmetlerin devletin idamesini sağlamaya yönelik olduğunu defalarca beyan etmesine rağmen F. Gülen'e açılan bu dava garip karşılanabilir.

F. Gülen, devleti yıkmaya çalışmak bir tarafa, hizmetlerinin gayesini ve çalışma biçimini şöyle tarif etmektedir:

"Yapacağınız işler, Türk toplumu, idaresi, istihbaratı, maliyesi, devlet çizgisiyle aynı olmalıdır. Aksi takdirde iş yapamazsınız. Orta Asya başta olmak üzere birçok ülkeye eğitim ve kültür hizmeti götürülmeye çalışıldı. Devletle çatışarak bir yere gidemezsiniz."¹

F. Gülen'in bu kadar devletçi bir tutuma sahip olmasındaki en büyük etken, bin yıllık maziye sahip kutsal devlet anlayışıyla beslenen, Anadolu, mukaddesatçı ve muhafazakar bir anlayışla dine yaklaşmasıdır. Bu yaklaşımın sonucu olarak devleti idare eden önder kadro her türlü olumsuz tartışmadan uzak tutulmuştur.

F. Gülen'in devletçi ve milliyetçi tutumu, cemaatinin dindarlığının egemenler tarafından uzlaşılabilir ve kullanılabilir kabul edilmesinde de en büyük etken olarak göze çarpmaktadır. Devletin elinin ulaşamadığı, "hizmet" götüremediği yerlerde Gülen cemaatinin Türkiye İslam'ının ve tarihinin faziletlerini ulaştırması TC açısından bir nevi nimet kabul edilmiştir. Dünyanın en ücra köşelerinde kurulmuş Gülen cemaatinin okullarında Türkiye Devleti'nin ilke ve sembollerinin öğrencilere temel formasyon olarak kazandırılmasını sağlamıştır. Bu anlayışla hareket eden cemaat, Özal sonrası oluşan liberal ortamın bir getirişi olarak "Mistik ve Muti Türkiye Müslümanlığı" söylemini kullanarak dini duyarlılığı olan kimselere devlet içerisinde meşru bir zemin oluşturmaya çalışıyordu. İslam'ın, Türklerin dini olmasının getirdiği kabulleniş Türklük adı altında İslam'ın devlet katında meşruluğunu sağlamaktaki kanal olarak kabul edilmekteydi. Düzenlenen hoşgörü ödülleri ile siyasilerin de desteği alınarak devlet erkanına "ılımlı-sivil-hoşgörülü" ama en temelde siyasal ve sosyal talepleri olabildiğince budanmış hatta hadım edilmiş bir inanış biçimi model olarak sunuldu.

Gülen, 1995'in ilk yarısı boyunca büyük gazete ve televizyon kanallarına verdiği demeçlerde ve merkez sağ partilerle yaptığı görüşmelerde, yükselen RP'nin siyasal söylemine karşı çizdiği "siyaset dışı İslam" profili ile medyanın ve merkez sağ partilerin oldukça ilgisini çekti.

Laiklerin de cazibesine takılan Gülen cemaati medya tarafından RP'nin alternatifi gibi reklam edilmeye ve tanıtılmaya başlandı. İşte 1994-1995'li yıllar, büyüyen yapısı ile cemaatin ve F. Gülenin kendisini RP hareketi karşısında resmi ağızdan tanıtmaya başladığı yıllardı. (94'te F. Gülen'in iftarlarda kameralara görünmesi, cemaat hakkında Sabah ve Hürriyet'te çıkan yazı dizileri, RP hariç merkez sağ partilerle yapılan görüşmeler...)

28 Şubat postmodern darbesine gelinceye kadar cemaat, bünyesinde yüzlerce okul, dernek, yurt, finans kuruluşu ve cemaat elemanlarının sahip olduğu yüzlerce şirket barındıran bir yapı haline gelmişti. Cemaatin bu kadar büyümesiyle beraber siyaset anlayışı da düzen politikalarıyla paralelleşip, zaman zaman devletin belli politikalarını pratize eden bir yapı şekline bürünmüştü. F. Gülen'in; İran'ın radikal İslam'ına ve Suudi Arabistan'ın Vahhabi inanışına set çekebilmenin ancak kendileri tarafından mümkün olabileceği, devletin bunu

kullanması gerektiği² yönündeki beyanatları, dini, siyasetten uzaklaştırıp Allah'la kurulan bireysel irtibat ve nefis tezkiyesine indirgemesi kuşkusuz devletin cemaate olanak sağlamasını, en azından müdahale etmeyerek karşılıklı birbirini koruyan bir ilişki zemininin oluşması sonucunu doğurmuştur.

Devletin yakın tehlike teşkil etmeyen unsurları kullanma stratejisi, cemaatin "gözlerin kendisinden uzak tutulmasına" rakip gördüğü siyasal harekete (ki bu hareket, ortamı gerginleştirerek ve zinde güçlerle çatışarak Gülen'in uygulamalarını zora sokan bir ortamın oluşmasına sebep oluyordu) karşı manevra yapabilme imkanları artırdı. Büyümesini hızlandırdı.

28 Şubat'ın olabildiğince baskıcı ve totaliter olması hukuk mevzuatının rafa kalkmasına, Gülen'in darbe olma endişesiyle düzen politikalarını meşrulaştırmak için kendini daha çok zorlamasına neden oldu. Bu açıdan düzen politikalarıyla örtüşme durumundan darbe kararlarını meşrulaştırma safhasına geçilmesi yönüyle, 28 Şubat'ın, Gülen cemaati için bir önemi vardır.

28 Şubat'tan sonra Gülenin, Refah-Yol hükümetine açıktan erken seçim ve bunun yanında "Beceremedik, elimize yüzümüze bulaştırdık, gerekli performansı gösteremedik" itirafında bulunma çağrısı yapması; MGK kararlarını uygulayanların "masum" oldukları hatta uygulamazlarsa tarih önünde suçlu olacakları ve hatta yaptıkları uygulamaları içtihat kapsamına sokup içtihatlarındaki hatalardan bir sevap, isabet olursa iki sevap alacakları yönündeki sözleri; İHL'ler hakkında: "Devletin istatistik enstitüleri vardır, ihtiyaç için oturur, görüşürler, ihtiyaç fazlası kapatılır, bu idari bir mevzudur" sözleri; demokrasi, cumhuriyet ve laikliği ayetlerden örnekler vererek meşrulaştırma gayretleri 28 Şubat politikalarını meşrulaştırma çabasının zirveye çıktığı ayrıntılardık

İlerleyen süreçte yükselen başörtüsü direnişlerine karşı -başörtüsüne ilişkin- 'teferruat' babında sarf ettiği sözler 28 Şubat politikalarının kabulünü kolaylaştıran, İslami camiayı bölen bir etki yaptı. Bu sözlerden sonra medya tarafından manşetlere ve ekranlara taşınan "başörtüsünün dindeki yeri, Kuran'da emredilip emredilmediği, başörtüsü takmayanın Müslüman olup olmayacağı" yönündeki kafa karıştırıcı tartışmalar yaygınlaşmaya başladı. Ki Gülen, cemaatindeki emniyet teşkilatı çalışanlarının eşlerinin neredeyse tamamına, başörtülerini çıkarması yönünde telkinde bulundu.

F. Gülen'in onursal başkanlığını yaptığı Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı'nın düzenlediği İslam-Laiklik Sempozyumu ve Abant Toplantıları da egemen düzenin baskıcı, totaliter anlayışı karşısında İslam'ın ne derece uyumlu ve uzlaşmaya açık bir yapıya sahip olduğunu izaha çalışan bir görüntü sergiledi. Nitekim F. Gülen, toplantıya gönderdiği mesajda şunları söylüyordu: "Ana karakteri itibarıyla iman, marifet, ibadet, muhabbet ve zevki ruhani çizgisinde insanın dünya-ahiret saadetini temin eden ve öncelikle akli bir kabulle birlikte kalbi tasdik ve itminan ve vicdani bir duyuş ve zevk ediş olan dinin, sert bir ideoloji ve katı bir doğma haline getirilmesi nasıl tehlikeli ise esasen din, düşünce, vicdan ve dini yaşama özgürlüğünü devlet garantisine alan laikliğin de zaman zaman katı bir doğma ve ideoloji halinde toplum mozağını ve milli birliğimizi tehdit edici bir kimliğe büründürülmesi de aynı şekilde tehlikelidir inancındayım."⁴

F. Gülen, bu ifadeleri ile vicdanlarda kalmayıp, devlet düzenine ve kamu hayatına çekidüzen vermeye kalkışacak, siyasete müdahale edecek bir din anlayışını, yani vahye dayalı, hayatın her alanını kuşatan İslam'ı tehlikeli ve milli birliğe zarar verici olarak telakki etmektedir. Abant Toplantısı'na da bir mesajla katılmış, İslam ve laikliğin 'ferdi ve içtimai hayalımızda kökleşmiş bulunan iki değer' olduğunu ifade etmiştir. Yani bu iki değer kökleşmiştir, söktüp atmamız mümkün değildir, bunları muhafaza edelim ve uzlaştıralım dernektedir, 28 Şubat çetesinin tehdit ve tekliflerine karşılık Fethullah Gülen, İslam'ı ve Müslümanları devletin

bekası için kullanıma uygun bir forma sokmaya çalışmış, bu toplantılarla İslam'ın, çürümüş, kokuşmuş ifsad düzeninin laik-demokratik-Atatürkçü değerleriyle örtüştüğü iftirasıyla devletin rızasını kazanmaya çabalamıştır. Müslümanlar olarak biz biliyoruz ki, Allah bizden dini için canlarımızı, mallarımızı, makamlarımızı feda etmemizi; müşriklerin İlahlarını tazim ve taltif etmemizi değil, 'Rabbim tek bir Allah'tır' dememizi istemektedir.

28 Şubat'ın öncelikli hedef seçtiği RP çizgisinin tasfiyesi veya tehlike olmaktan çıkarılmasından sonra, sistem açısından varlığına ihtiyaç kalmayan, her ne kadar açıkça bağlılığını ve teşneliğini ortaya koysa da Fethullah Gülen hareketine sıra geldi. Ortaya çıkartılan kasetlerle saldırıların hoyratlığı ve acımasızlığı, devletin tam iman istediğini ve şirk kabul etmediğini bir kere daha ortaya koydu. Yaptığı hizmetlerle ve dünyanın dört bir yanındaki okullarıyla takdir edilen Gülen hakkındaki kasetlerden dolayı siyasiler epey zor durumda kaldılar, Bir tarafta kasetler, diğer tarafta hizmetler ve yapılmış övgüler... 28 Şubat iradesine karşı tutum sergileyemeyecek bir durumda bulunan siyasiler Gülen'i yalnız başına bıraktılar. Devletlü zevat ve malum medya katındaki olumlu imajın üzerine kara bulutlar çökmüş ve bu linç girişimi karşısında Gülen, sağlığını gerekçe göstererek ABD'ye sığınmak zorunda kalmıştı. Bu manzara, düzene ne kadar güvenilebileceğinin (Allah'la birlikte başkalarının da rızasını kazanmanın mümkün olmadığını) somut bir göstergesi olmuştur.

28 Şubat iradesi, Gülenin "Türk Müslümanlığı" projesinin değil; "laikliğin hayat tarzı olması gerektiğimin altını çizmiş, İslami gelişimi engellemek için topyekün bir savaş verildiğini göstermiştir. Süreç içerisinde Gülen hareketi, selefi RP hareketi gibi daha çok demokrasi, insan hakları, AB'ye uyum söylemlerine evrilmiştir..

Dipnotlar:

- 1- Can Eyüp, "Fethullah Gülen ile Ufuk Turu", Milliyet Yayınları, 1996
- 2- Nevval Sevindi, "Fethullah Gülenle New York Sohbeti", Sabah Kitapları, 1997
- 2- F. Gülen'in Kanal D'de Yalçın Doğanla yaptığı röportaj, 16 Nisan 1997
- 4- Zaman Gazetesi, 20 Temmuz 1998

Haksöz Dergisi Sayı: 143 - Şubat 2003

Kaynak: 28 Şubat'ın Etkileri ve Fethullah Gülen Cemaati - Fatih Çayabatmaz